

УДК 336.77.01

К. О. Соколенко, аспірантка,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗИКОВИХ КОШТІВ В ОБОРОТ СУБ’ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті розглянуто систему типів фінансової стійкості суб’єктів господарювання. Приділено увагу схемі джерел покриття потреб суб’єкта господарювання в оборотних коштах під товарно-матеріальні цінності. Розглянуто поняття кредитоспроможності та платоспроможності як найважливішої характеристики фінансового стану суб’єкта господарювання. Проаналізовано основні коефіцієнти оцінки ефективності залучення позикових коштів.

Ключові слова: позикові кошти, фінансова стійкість, фінансовий стан.

Постановка проблеми. В умовах дестабілізації економіки розвиток суб’єктів господарювання стає головним фактором економічного зростання, для чого необхідне дослідження їх діяльності з позицій забезпечення кредитування банками. Натомість кредитна діяльність банків знижується через підвищення тенденції до проблемних кредитів, що викликає необхідність удосконалення підходів до кредитування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи банківського кредитування досліджуються в наукових працях українських вчених Г. Азаренкової [1], В. Глуценка [4], О. Колодізева [7], Б. Луціва [5], А. Мороза [8] та М. Савлука [8].

Узагальнення й аналіз наукових результатів дозволили визначити необхідність подальшого дослідження проблеми ефективності залучення позикових коштів.

Мета статті полягає в розвитку науково-методичних підходів і розробці та визначенні практичних рекомендацій щодо ефективності залучення позикових коштів в оборот суб’єктами господарювання на основі врахування особливостей розвитку позичальників, їх фінансового стану та платоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Для оцінки фінансової стійкості суб’єкта господарювання, на нашу думку, більшою мірою підходить методика, за якою беруться джерела двох видів: власні оборотні кошти (ВОК), розраховані з урахуванням довгострокових зобов’язань суб’єкта господарювання, і нормальні джерела формування запасів (ДФЗ), до складу яких входять, окрім ВОК, короткострокові кредити та позики, а також величина кредиторської заборгованості за товарними операціями. Залежно від співвідношення величини товарних запасів (ТЗ)

і структури джерел їх покриття пропонується система типів фінансової стійкості суб'єкта господарювання:

1. Абсолютна фінансова стійкість, якщо $TЗ > ВОК$.
2. Нормальна фінансова стійкість, якщо $ВОК < TЗ < ДФЗ$.
3. Нестійкий фінансовий стан, якщо $TЗ > ДФЗ$.

Існує й критичний фінансовий стан – коли разом із попередньою нерівністю підприємство має прострочені кредити та позики, що свідчить про порушення платіжної дисципліни в розрахунках із кредиторами.

Така методика реальніше відображає склад джерел зовнішнього фінансування поточної діяльності суб'єкта господарювання, проте в цьому випадку не витримана пріоритетність підбору засобів, яка дозволила б залежно від структури джерел оцінити їх роль у формуванні запасів.

Кредити і кредиторська заборгованість суб'єкта господарювання, особливо в сьогоденній ситуації, є найважливішими джерелами покриття запасів (разом із наявними власними оборотними коштами), проте різні співвідношення коштів або переважання деяких з них можуть свідчити про різний ступінь фінансової стійкості суб'єкта господарювання в загальних межах збереження його платоспроможності.

У зв'язку з цим стає можливим використання такої схеми джерел покриття потреб суб'єкта господарювання в оборотних коштах під товарно-матеріальні цінності:

1. Сума власних оборотних коштів СК (з урахуванням довгострокових позикових засобів).
2. Сума власних оборотних коштів і кредитних ресурсів (СВОК + КР).
3. Сума власних оборотних коштів і позикових коштів (СВОК + ПК).

Якщо забезпеченість запасів і витрат джерелами формування є суттю фінансової стійкості, то її зовнішнім проявом є, передусім, платоспроможність. Як відомо, платоспроможність визначається готовністю суб'єкта господарювання до швидкого погашення своїх зобов'язань у разі одночасного пред'явлення вимог по них. Безумовно, успішність здійснення цих операцій, у першу чергу, обумовлена структурою мобільних активів суб'єкта господарювання, проте вона значною мірою залежить також від розміру та структури джерел їх формування.

Основною ознакою конкурентоспроможності суб'єкта господарювання є досягнення ним фінансової стійкості, що є таким станом фінансових ресурсів, який найбільшою мірою відповідає вимогам ринку та потребам розвитку суб'єкта господарювання.

Неоднозначність цього поняття зумовлює необхідність комплексного підходу до його визначення. Наявність цілої системи показників і коефіцієнтів дозволяє шляхом зіставлення різних складових ресурсного потенціалу суб'єкта господарювання визначити різні грані його фінансової стійкості.

Найважливішими характеристиками фінансового стану суб'єкта господарювання є рівні його платоспроможності та кредитоспроможності.

Кредитоспроможність суб'єкта господарювання проявляється в наявності у нього передумов для залучення позикових засобів і здатності своєчасно повернути узятую позику і платежі, що належать за неї, за рахунок результатів фінансово-господарської діяльності. Міра кредитоспроможності суб'єкта господарювання залежить від його поточного фінансового стану та рівня платоспроможності.

Платоспроможність є можливістю суб'єкта господарювання своєчасно розплачуватися за своїми зобов'язаннями і залежить від ефективності управління процесами формування та використання фінансових ресурсів. Залежно від міри ліквідності оборотних коштів виділяють три рівні платоспроможності суб'єкта господарювання, які позначаються певними коефіцієнтами, тобто абсолютної ліквідності, покриття, поточної ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину заборгованості можна погасити за рахунок найбільш мобільної частини активів – грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень. Цей показник, достатнє значення якого вважається не менше 0,2–0,25, відображає I ступінь платоспроможності і, з точки зору джерел зовнішнього фінансування, характеризує їх значущість і роль у провадженні поточної діяльності суб'єкта господарювання.

Враховуючи дискретність аналізу, що проводиться, зауважимо, що наявність незначних залишків на розрахунковому рахунку ще не є свідченням неплатоспроможності суб'єкта господарювання, оскільки, по-перше, кошти можуть поступити на рахунок найближчим часом і, по-друге, наявність активів, що легко реалізуються, також може сприяти зміні ситуації в позитивному напрямку.

У зв'язку з цим більшу наочність має коефіцієнт поточної ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття), що відображає здатність суб'єкта господарювання сплатити свої зобов'язання без залучення матеріальних оборотних коштів. Цей показник характеризує II ступінь платоспроможності суб'єкта господарювання і відображає прогнозовані платіжні можливості суб'єкта господарювання за умови проведення розрахунків з дебіторами (що в сучасних умовах пов'язано з певними труднощами).

Показники абсолютної та поточної ліквідності прийнято вважати допоміжними, тоді як найбільш узагальнюючим є загальний коефіцієнт покриття, який не лише дає загальну оцінку ліквідності суб'єкта господарювання, але й відображає ефективність управління поточною діяльністю з погляду джерел її фінансування.

Загальний коефіцієнт покриття, який характеризує III ступінь платоспроможності суб'єкта господарювання, визначає, якою мірою усі оборотні активи перекривають заборгованість.

Оцінюючи міру платоспроможності суб'єкта господарювання, не можна не зупинитися на проблемах визначення її нормальних, теоретично виправданих значень. В економічній літературі пропонується досить широкий діапазон нормативів – від 0,05–0,2 до 0,7 стосовно абсолютної ліквідності і від 1 до 3 відносно загального коефіцієнта покриття.

Слід пам'ятати, що рівень цих коефіцієнтів залежить від специфіки галузі: особливостей виробничого циклу, структури мобільних активів, практики фінансування діяльності, що склалася.

У деяких джерелах зустрічаються думки про практичну неможливість і недоцільність встановлення таких нормативів і навіть розрахунку деяких з них (зокрема, допоміжних коефіцієнтів) [5]. Замість цього автори пропонують методику розрахунку нормального коефіцієнта покриття для кожного суб'єкта господарювання виходячи з управління структурою мобільних активів. Проте на значення цих показників істотно впливає і структура їх фінансування, зокрема величина позикових коштів. Безумовно, зниження їх обсягів підвищує рівень платоспроможності суб'єкта господарювання, проте, як відзначалося раніше, це не завжди супроводжується високою ефективністю діяльності.

Водночас надмірне залучення кредитних ресурсів може зумовити катастрофічне зниження платіжних можливостей суб'єкта господарювання та його ринкової стійкості. В Україні відправною точкою формування думки про доцільність кредитування є рівень платоспроможності суб'єкта господарювання, головні показники якої лежать в основі системи визначення критерійного рівня кредитоспроможності суб'єкта господарювання. Рівень кредитоспроможності суб'єкта господарювання – позичальника є для банку показником ризикованої угоди, що укладається. Найважливішим способом управління кредитним ризиком, тобто ризиком несплат позичальником основного боргу та відсотків за ним, є регулювання процентної ставки.

Процентна ставка як плата за користування кредитними ресурсами є найважливішим елементом кредитної політики банку, що надає позику. Її рівень залежить, передусім, від ситуації на кредитному ринку

(політики Національного банку, попиту та пропозиції на кредитні ресурси), що обумовлює витрати банку із залучення позикових коштів. Розмір процентної ставки конкретизується в кредитному договорі залежно від терміну користування позиковими коштами й особливостей забезпеченості позик.

Вирішуючи питання про залучення кредитних ресурсів із банківських установ, позичальник стикається з двома проблемами: вибір банку-кредитора та вибір умов залучення кредитних ресурсів.

Вибір конкретного джерела зовнішнього фінансування проводиться шляхом вивчення показників діяльності банку, переліку його послуг з метою визначення кредитної привабливості банку як потенційного кредитора. Є багато широко відомих у нас в країні та за кордоном показників, що дозволяють визначати прибутковість, надійність банку та ефективність його кредитної політики.

Правильний вибір банку-кредитора важливий не лише при укладенні конкретної одиничної оборудки, але і як гарантія довгострокової співпраці, необхідної для досягнення стратегічних завдань позичальника.

Вивчення умов надання кредитних ресурсів є наступним важливим етапом при встановленні взаємин із банком і сприяє вибору оптимального варіанта кредитування.

Загалом умови кредитної угоди, що визначають її ефективність з точки зору позичальника, можна подати таким чином (табл. 1).

Таблиця 1 – Чинники, що визначають ефективність кредитної угоди

Умови угоди	Варіанти розрахунків
1. Порядок розрахунку платежів	1. Процентна ставка 2. Облікова ставка
2. Порядок сплати відсотків	1. Авансовий платіж 2. Частинами з певного моменту 3. При поверненні позики
3. Вид процентної ставки	1. Фіксована 2. Плаваюча
4. Періодичність сплати відсотків	1. Ануїтетні платежі 2. Платежі в конкретні терміни
5. Порядок сплати позики	1. Частинами з певного моменту 2. У кінці терміну позики

Основним моментом при встановленні порядку розрахунків платежів є вибір базового періоду, відносно якого вони будуть провадитись.

Таким чином, відмінність процентної та облікової ставок полягає в моменті часу, на який провадиться нарахування відсотків. Процентна ставка застосовується до справжньої вартості кредитних ресурсів, а облікова – до майбутньої вартості, тобто суми, що підлягає поверненню з урахуванням процентів. При рівнозначності їх розмірів позичальнику, природно, вигідніша процентна ставка, оскільки в цьому разі сума сплачуваних відсотків буде меншою.

Що стосується часу сплати відсотків, то, безумовно, найбільш вигідним для позичальника є встановлення пізнішого періоду їх виплати, оскільки в цьому випадку, по-перше, збільшується сума реальних кредитних ресурсів, що перебувають у розпорядженні позичальника, і, по-друге, під впливом інфляційних процесів зменшується реальна вартість сплачуваних відсотків.

Інфляція та зміни ситуації на кредитному ринку зумовлюють застосування разом з фіксованою ставкою плаваючої процентної ставки, величина якої уточнюється в плаваючий період кредитування. Натомість для позичальника вигіднішою залишається фіксована ставка.

Що стосується умов погашення кредиту та відсотків за ним, то їх вигідність і оптимальність залежать від конкретних можливостей позичальника, термінів і цільового призначення коштів, що залучаються.

Умови залучення кредитних ресурсів обумовлюють вартість кредиту, тобто сукупні витрати за користування позиковими коштами. Тому критерієм оптимальності умов залучення кредиту повинна слугувати мінімізація фактичної суми витрат на його обслуговування.

Визначення вартості кредиту, що отримується з різних джерел і на різних умовах, є базою для вибору найбільш ефективного варіанта кредитування позичальника.

Узагальнюючим показником, що дозволяє кількісно оцінити ефективність для позичальника кожного конкретного варіанта залучення коштів, є Грант-елемент [6]. Розрахунок величини цього показника заснований на порівнянні умов кредитування, пропонованих окремими банками з середньоринковими умовами залучення кредиту. Значення Грант-елемента відбиває відносні розміри економії або перевитрати коштів позичальника по залученню кредитних ресурсів у кожному конкретному випадку. У зв'язку з цим критерієм вибору найбільш ефективного варіанта кредитування є максимальне позитивне значення показника серед потенційних кредиторів.

Значення кредиту в діяльності окремих галузей і господарств зводиться до забезпечення безперебійного задоволення потреб суб'єкта

господарювання в оборотних коштах, можливості оперативного маневрування фондом оборотних коштів у масштабах позики [6], що сприяє прискоренню процесу відтворення, оскільки за рахунок швидкого використання ресурсів у господарському обороті господарюючий суб'єкт може почати процес відтворення, маючи в обороті не всю суму необхідних коштів, а тільки їх частину.

З цих же позицій необхідно оцінити результати функціонування кредиту і розглядати проблеми підвищення ефективності його використання.

Досвід зарубіжної системи господарювання визначає очевидність залежності результатів функціонування суб'єктів господарювання від ефективного управління процесом формування та використання їх фінансових ресурсів.

Одним із показників, що визначають таку залежність, є ефект фінансового важеля. Ефект фінансового важеля – це приріст до рентабельності власних коштів, отримуваний завдяки використанню кредиту, незважаючи на платність останнього.

1. Суб'єкт господарювання, що використовує тільки власні засоби, обмежує їх рентабельність приблизно двома третинами економічної рентабельності:

$$PBZ = 2/3 \cdot EP \quad (1)$$

де PBZ – рентабельність власних засобів;
 EP – економічна рентабельність.

2. Суб'єкт господарювання, що використовує кредит, збільшує або зменшує рентабельність власних засобів залежно від співвідношення власних і позикових коштів у пасиві і від величини процентної ставки. Тоді і виникає ефект фінансового важеля:

$$PBZ = 2/3 \cdot EP + E\Phi B \quad (2)$$

де PBZ – рентабельність власних засобів;
 $E\Phi B$ – ефект фінансового важеля.

Яким чином розрахувати і реалізувати ефект фінансового важеля так, щоб добрати третину економічної рентабельності активів, що втрачається через оподаткування, або навіть рекомпенсувати податкові вилучення приростом власних коштів? Для вирішення цього та цілої низки інших питань потрібно розглянути механізм дії фінансового важеля. Тут і далі під PBK матимемо на увазі тепер чисту рентабельність

власних коштів. Якщо виплачувати увесь чистий прибуток дивідендами, не залишаючи ні копійки чистого нерозподіленого прибутку, то рівень *PCC* співпаде з рівнем дивіденду.

Неважко помітити, що цей ефект виникає з розбіжності між економічною рентабельністю та “ціною” позикових коштів – середньою розрахунковою ставкою процента (*СРСП*). Інакше кажучи, суб’єкт господарювання повинен напрацювати таку економічну рентабельність, щоб коштів вистачило, принаймні, для сплати процентів за кредит.

Але є і тонші способи розрахунку. Можна, наприклад, розраховувати цю величину не за середньоарифметичною, а за середньовиваженою вартістю різних кредитів і позик, можна також зараховувати до позикових засобів гроші, отримані суб’єктом господарювання від випуску привілейованих акцій. Деякі економісти наполягають на останньому, тому що за привілейованими акціями виплачується гарантований дивіденд, що ріднить цей спосіб залучення капіталу із запозиченням коштів, і, крім того, при ліквідації суб’єкта господарювання власники привілейованих акцій мають практично рівні з кредиторами права на те, що їм належить. Якщо кошти, мобілізовані випуском привілейованих акцій, розцінюються як позикові, то до фінансових витрат включаються суми дивідендів (виплачувані, зрозуміло, з прибутку після оподаткування і тому зменшуються на суму податку на прибуток), а також витрати по емісії та розміщенню цих акцій [60].

Важливо не змішувати середню розрахункову ставку відсотка зі ставкою відсотка за конкретним кредитним договором, тому що відсотки за кредитами банків відносяться, за діючим законодавством, на собівартість продукції (робіт, послуг) у межах встановлюваного НБУ нормативу, збільшеного на три процентні пункти. Інша ж частина відсотків, так само як і витрати по страхуванню кредитів, а також усі відсотки по позиках, отриманих від небанківських юридичних осіб і громадян, відносяться на рахунок прибутку, а потім оподаткування і, по суті, об’єднують фактичні фінансові витрати по позикових коштах. Та все ж віднесення хоч би частини відсотків за кредит на собівартість приносить відносну економію по податку на прибуток, а економія – той же дохід! Тому маємо частину відсотків за кредит, яка знижує суб’єкту господарювання оподаткування прибутку, а інші відсотки включаються в дійсну вартість кредиту, а тому обтяжуються податком [4].

Тепер можна виділити першу складову ефекту фінансового важеля: це так званий диференціал – різниця між економічною рентабельністю активів і середньою розрахунковою ставкою процента по позикових засобах. Через оподаткування від диференціала залишаються, на жаль,

тільки дві третини (одиниця мінус ставка оподаткування прибутку), тобто:

$$\text{ДИФЕРЕНЦІАЛ} = 2/3 \cdot (EP - CPSP). \quad (3)$$

Друга складова – плече фінансового важеля – характеризує силу дії фінансового важеля. Це відношення між позиковими ($ПЗ$) і власними засобами ($ВЗ$). З'єднаємо обидві складові ефекту фінансового важеля та отримаємо:

$$\text{РІВЕНЬ ЕФВ} = 2/3 \cdot (EP - CPSP) \cdot ПЗ / ВЗ \quad (4)$$

- де $ЕФВ$ – ефект фінансового важеля;
 EP – економія на рентабельність;
 $CPSP$ – середня розрахункова ставка відсотка;
 $ПЗ$ – позикові засоби;
 $ВЗ$ – власні засоби.

Цей спосіб відкриває перед нами широкі можливості для визначення безпечного обсягу позикових засобів і розрахунку допустимих умов кредитування (рис. 1).

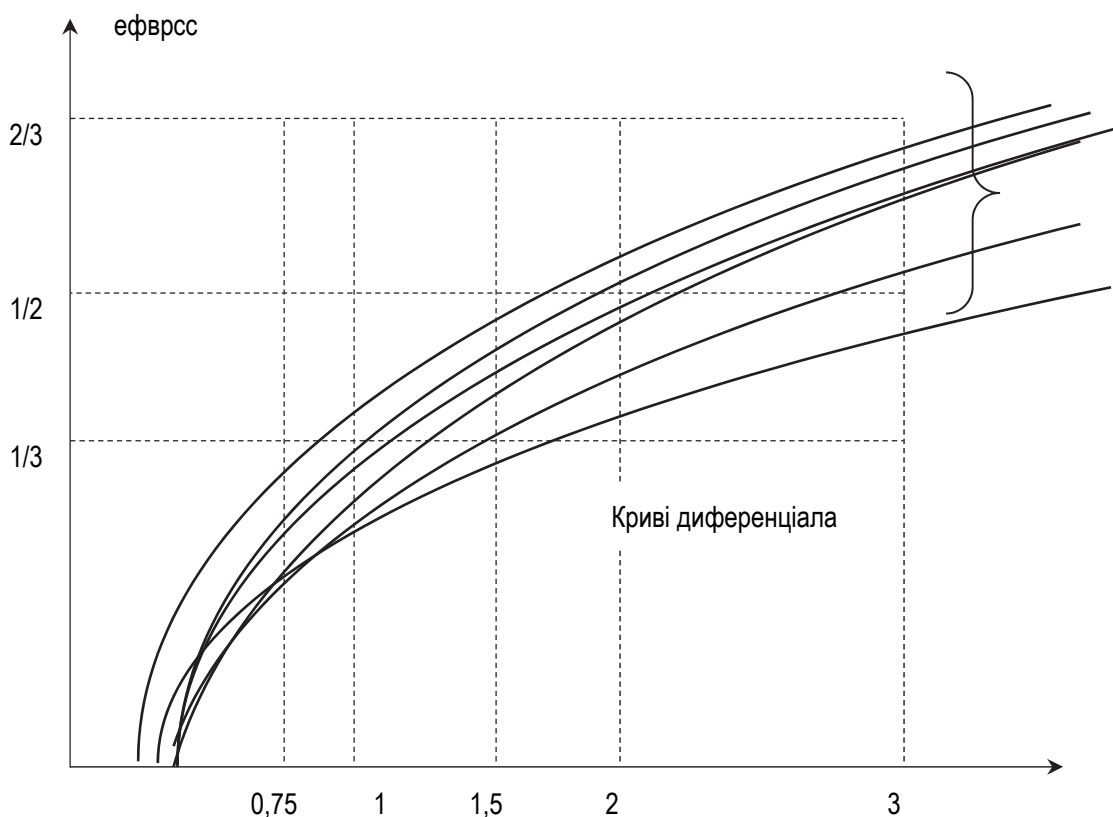

Рисунок 1 – Криві диференціала

При нарощуванні позикових засобів фінансові витрати по “обслуговуванню боргу”, як правило, обважнюють середню розрахункову ставку відсотка, що (при цьому рівні економічної рентабельності активів) веде до скорочення диференціала.

Тому завдання менеджменту – не збільшувати за всяку ціну плече фінансового важеля, а регулювати його залежно від диференціала.

Отже, майбутнє суб'єкта господарювання засноване на його сьогодні. Навіть якщо сьогодні становище сприятливе для суб'єкта господарювання, це не знімає занепокоєння з приводу завтрашнього рівня EP та величини ставки відсотка, а отже і значення диференціала. Таким чином, сама по собі заборгованість – не благо і не зло. Заборгованість – це і акселератор розвитку суб'єкта господарювання, і акселератор ризику. Залучаючи позикові кошти, суб'єкт господарювання може швидше і масштабно виконати свої завдання. При цьому проблема для фінансового менеджера не в тому, щоб виключити всі ризики взагалі, а в тому, щоб прийняти розумні, розраховані ризики в межах диференціала ($EP - CPCП$).

Диференціал не повинен бути негативним. Це важливо і для банку: клієнт із негативним диференціалом – явний кандидат до так званої чорної картотеки.

В окремі періоди суб'єкту господарювання буває доцільно спочатку вдатися до потужної дії на фінансовий важіль, а потім ослабити його; в інших випадках слід дотримуватися помірності в нарощуванні позикових засобів. Багато західних економістів вважають, що так звана золота середина близька до 30–50 %, тобто ефект фінансового важеля оптимально повинен дорівнювати одній третині – половині рівня економічної рентабельності активів [2].

Тоді ефект фінансового важеля здатний певним чином компенсувати податкові вилучення та забезпечити власним засобам гідну віддачу. Така постановка питання є цілком правомірною. Більше того, за такого співвідношення між ефектом фінансового важеля й економічною рентабельністю значно знижується той самий акціонерний ризик.

Пропонуємо показаний графік як такий, що може виявитися корисним для конкретних розрахунків у бізнесі. Графік також потрібен для визначення відносно безпечних значень економічної рентабельності, рентабельності власних засобів, середньої ставки відсотка та плеча фінансового важеля. З графіка видно, що чим менші розриви між EP та середньою ставкою процента ($CPCП$), тим більшу частку доводиться відводити на позикові кошти для підйому PBK , але це небезпечно при зниженні диференціала. Приміром, для досягнення 33-відсоткового

співвідношення між ефектом фінансового важеля та рентабельністю власних коштів (коли успіхи суб'єкта господарювання на одну третину забезпечуються за рахунок фінансової сторони, а на дві третини – за рахунок господарської, і цілком використовуються можливості податкової економії) бажано мати:

- плече фінансового важеля 0,75 при $EP = 3$ СРСП;
- плече фінансового важеля 1,0 при $EP = 2$ СРСП;
- плече фінансового важеля 1,5 при $EP = 1,5$ СРСП.

Висновки. У сучасних умовах кредитні відносини набули виняткового значення для розвитку економіки та суспільства загалом. Тотальний характер цих відносин дозволив провідним економістам зробити важливий висновок про те, що сучасне господарство стає кредитовим за характером домінуючих в економіці процесів. Про це важливо пам'ятати при розгляді конкретних проблем комерційного та банківського кредитування, організації кредитного процесу загалом.

Можемо стверджувати, що обсяг залучених коштів дозволяє дати характеристику надійності та стабільності банківської діяльності, а отже є індикатором якості обслуговування клієнтів банку і, як результат, банківського прибутку.

Список літератури

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 3-тє вид., виправл. і доп. – К. : Знання-Прес, 2009. – 299 с.
2. Волохов В. І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності / В. І. Волохов // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 109-117.
3. Геєць В. М. Іноземний капітал у банківській системі України / В. М. Геєць // Дзеркало тижня. – 2006. – № 26 (605).
4. Глущенко С. В. Гроші та кредит : конспект лекцій / Нац. ун-т “Києво-Могилянська академія”. – К. : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2007. – 86 с.
5. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях : навч. посібник / за ред. Б. Л. Луцiва. – Львів : Львівський банківський коледж НБУ, 1999. – 156 с.
6. Денисенко М. П. Гроші та кредит у банківській справі : навч. посіб. – К. : Алтера, 2004. – 478 с.
7. Колодiзев О. Гроші та кредит : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О. Колодiзев, О. Яременко ; М-во освіти і науки України ; Харківський держ. екон. ун-т. – Харків : ВД ІНЖЕК, 2004. – 153 с.
8. Литвич М. І. Про критерії платоспроможності підприємства / М. І. Литвич // Фінанси. – 1993. – № 10. – С. 7–11.
9. Мороз А. М. Банківські операції : підручник / проф. А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна ; за ред. докт. екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2000. – 384 с.

10. Селезнева Н. Н. Финансовый анализ. Управление финансами : учеб. пособие для вузов / Н. Н. Селезнева, А. Ф. Ионова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 639 с.
11. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі : монографія / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2002. – 316 с.

Отримано 20.05.2014

Summary

The article considers the type system of financial stability entities. Attention is paid to the circuit source entity needs for working capital for goods and materials. Also the concepts of creditworthiness and solvency as the most important characteristics of the financial condition of the entity are analyzed. Author considers main factors for evaluating the effectiveness of borrowing.